M.H. JANSEN

De Zeemagt.

221

VI:-
558

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN [illegible]

Tanggal : 2-7-2020
Nomor Induk : 1653 PN/MUSIUM/2010
BIB - ID :
ITEM - ID :
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

DE ZEEMAGT,

DOOR

M. H. JANSEN,

LUITENANT TER ZEE 2e KLASSE, RIDDER DER ORDE VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEEUW.

80 K. II. 11

Museumboeknummer 11295

Qu'on déchire la matière,
Pour trouver la lumière.

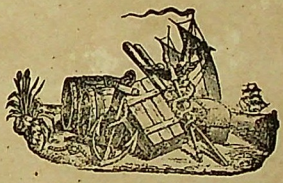

'SGRAVENHAGE,
GEBROEDERS BELINFANTE.

1848.

GENOOTSCHAP ... LEEUW.

dat is. dat ieder zijne belangen bestudeert en de natie hare belangen aan de Regering te kennen geeft, om naar die belangen te regeren. Dat den landbouwer, die veeltijds een gereeden kooper voor de vruchten van zijn land vindt, onwetend van hetgene buiten zijn erf geschiedt, dan wat hij op de naastbijgelegene markt hoort, dat de landman gelukkig is dat er anderen zijn die het Staatsgebouw besturen, wanneer er slechts rust en veiligheid bestaat en men hem niet te veel laat betalen, valt niet te verwonderen.

Doch geheel anders is het met den handelaar gelegen; deze ziet in alle hoeken van de wereld, bestudeert de behoeften van alle landen waarvan hij de voortbrengselen leert kennen. Hij weet waar voordeel te behalen is en, wanneer hij het hart goed geplaatst heeft, roept hij de Vaderlandsche industrie te hulp, welke uit den handel moet geboren worden, wil zij een duurzaam bestaan hebben.

Landbouw en nijverheid worden dus afhankelijk van den helderen blik van den handelaar. Deze kent de belangen van het land, omdat hij die grondt op voordeelige handeloperatiën, dat is: voordeeligen ruil.

Doch het is er verre van daan dat alle handelaren hieraan beantwoorden. Het eigenbelang, eenmaal sterk opgewekt, vraagt niet altijd zich zelve af hoedanig de handel in het belang van landbouw en nijverheid zoude kunnen werken. Daardoor wordt eveneens de nijverheid en de landbouw verpligt de oogen buiten af te werpen en in zoo verre handelaars te worden, dat zij slechts datgene voortbrengen wat zij weten dat de handelaren voordeel en dus zichzelve voordeel kan geven.

Om die kennis te verkrijgen moet men niet het oog op de Regering slaan, men moet zelf onderzoeken, navorschen, ondernemen en, iedereen individueel zijne belangen kennende, geeft men die door vertegenwoordigers aan de Regering

PERPUSTAKAAN NASIONAL

op, welke genoodzaakt wordt volgens die belangen te regeren.

Inlandsche Staatkunde is niet anders dan het in overeenstemming en tot eenheid brengen van het individueel eigenbelang der natie; dit wordt het Staatsbelang, hetgene men naar buiten moet trachten te bevorderen, wat Buitenlandsche Staatkunde is.

Wanneer deze Staatkunde in harmonie met het zedelijk gevoel der natie is, dat zich door de Godsdienst openbaart, dan is de rust verzekerd, de eigendom gewaarborgd, de arbeid begunstigd, de gebrekkige en hulpbehoevende bedeeld, de welvaart algemeen en, sterk door gevoel van eigen krachten, door vreemden geacht.

Nog verre zijn wij echter van dien gelukkigen toestand verwijderd, doch met het karakter der natie en de hulpbronnen, welke zij bezit, is die toestand mogelijk, wanneer allen te zamen willen werken om dien te verkrijgen, en wanneer ieder in elken tak van bestaan zijn orgaan heeft, waardoor hij aan de natie zijne belangen kenbaar maakt. Algemeene openbaarheid van alles in alles, kan alleen tot dit gewenschte doel voeren.

Het is deze overtuiging welke ons de pen doet opvatten om over de zeemagt te spreken, waartoe wij de eer hebben te behooren.

Wij zeiden dat de Regering in een van nature handelsland als het onze, op de belangen van de natie moet gegrond zijn, en daarom niet anders dan door de belanghebbenden kan daargesteld worden.

Het is niet te ontkennen dat het vroeger bestuur, zelf die belangen opsporende, in vele opzigten slaagde die ware belangen te vinden, doch is het ook zeker, dat in andere opzigten minder goed gezien werd en zij welligt wel oorzaak had kunnen zijn dat langzamerhand de ondernemende handelsgeest uitgedoofd ware geworden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Handel en zeemagt zijn tweelingen welke elkanders welzijn even als elkanders zeér gevoelen.

Het is overbodig de noodzakelijkheid te betoogen van eene zeemagt voor eenen zeehandel-drijvenden Staat, en het komt er slechts op aan te onderzoeken welk doel en strekking de zeemagt moet hebben, om daarna te kunnen nagaan welke hare sterkte en zamenstelling moet wezen om geëvenredigd te zijn aan den handel, welke in dien Staat gedreven wordt of gedreven zoude kunnen worden.

Om tot die kennis te geraken moeten wij de zeemagt in de verschillende werkkringen nagaan, waarin zij geroepen kan worden, dat is:

1°. Tot BESCHERMING.

2°. Tot ONTWIKKELING.

3°. Tot VERDEDIGING.

1°. BESCHERMING.

Deze kan regtstreeksche en zijdelingsche bescherming zijn. De zijdelingsche bescherming bestaat in den morelen in-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

druk, dien eene actieve, welgeoefende, gedisciplineerde en doelmatige zeemagt buiten 's lands voortbrengt.

Een wel-gewapend, doelmatig ingerigt, wel-gedisciplineerd en geoefend, maar vooral ook wel-gekommandeerd fregat, moet toch den indruk verwekken van orde, regtvaardigheid, vasten wil en ondernemingsgeest, en moet het voortbrengen van dezen indruk, als uitdrukking van het nationaal karakter, de grondslag zijn waarop de handel zich makkelijk bewegen kan.

De achting, welke de zeemagt buiten 's lands uitoefent, moet de voorkeur, bij gelijke winsten, aan onze handelaren doen geven.

Wanneer steeds een Hollandsch oorlogsschip uitmunt boven dat van andere natiën, dan zal men zeggen, dat de Hollanders boven andere natiën uitmunten.

Het is niet de logge massa, welke ontzag inboezemt, maar wel de levende kracht, welke die massa tot zijn doel in beweging brengt; en zoo geeft dan ook een klein oorlogsvaartuig dikwerf beteren dunk dan een groot. Het is niet de magtige vloot, welke Engeland in conservatie heeft, welke den goeden indruk zijner zeemagt heeft voortgebragt, maar wel de goede actieve zeemagt, welke zich op alle punten van den aardbol vertoont.

Deze heeft den morelen indruk verwekt, waarmede Engeland ter zee domineert, waardoor het de zeevaart verzekert, zijnen handel zoo krachtig beschermt, en die het denkbeeld doet geboren worden, wat Engelands zeemagt zoude zijn, indien het tot zijne belangen die conservatie-vloot even actief in dienst bragt.

Men deinsde terug voor deze gedachte en verklaarde Engeland de magtigste ter zee.

En wat was het gevolg van die verklaring?

Dat alle handels-landen in Europa aan de willekeur van

PERPUSTAKAAN NASIONAL

den sterke ter zee bloot stonden, hetgeen de grondslag van Engelands staatkunde werd, waarmede zij in Europa domineerde.

De Oceaan had opgehouden onafhankelijk te zijn, en dit denkbeeld had den gewigtigsten invloed op de gesteldheid van Europa in 't staatkundige en op de belangen zijner inwoners.

Het tijdstip is daar, waarop de volkeren den zeehandel in zijn helder daglicht zullen leeren kennen, en daaruit met hunne ware belangen zullen bekend worden.

Dan zal de algemeene kreet zijn, om de banden van den Oceaan te verbreken en zullen daartoe alle Oever-Staten de handen in een slaan. Ook wij zullen daartoe ons aandeel brengen, en dit zal grooter zijn, naar mate de vrije handel zich meer bij ons ontwikkelt.

Op deze ontwikkeling moet onze zeemagt gegrond zijn, zonder er al dadelijk de kostbare vormen van aan te nemen.

Het doel moet zijn om de schepen, welke wij hebben, doelmatig gekozen, wel zamengesteld, gewapend en ingerigt te hebben, die naar eisch te laten bemannen en zeer goed te laten bevelen. Zoodra deze schepen zich in Europa in alle havens vertoonen, den handel gade slaande, moeten zij den morelen indruk van ons nationaal karakter voortbrengen en de kern uitmaken eener welgeoefende actieve zeemagt. Wel is waar, biedt de Middellandsche zee voor eskader-oefeningen de beste gelegenheid, doch het belang van den handel is niet alleen daar, maar ook langs alle kusten van Europa, waar geïsoleerde fregatten af en aan moeten komen, en kunnen zij zich uit krijgskundig belang gedurende twee of drie maanden van het jaar vereenigen. Het komt ons voor, dat daartoe fregatten met toegevoegde stoomkracht met bom-kanon gewapend de meeste geschiktheid hebben.

Zij blijven in het gebied der handelstraktaten, die zij bestuderen moeten, en er de werking van moeten gadeslaan. Sterk in hun regt moeten zij er de stipte nakoming van eischen, en,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

zoo noodig, wenken aan het bestuur doen tot wijzigingen en veranderingen in die traktaten. Zij moeten van hunne bevinding telkens verslag doen, waarvan aan den handel kennis moet gegeven worden.

Zoo zal de handel zijnen steun op de zeemagt leeren stellen. Gingen wij de zijdelingsche bescherming door de zeemagt aan den handel binnen het gebied der handelstraktaten na, ruimer veld heeft zij buiten dat gebied.

Daar toch bestaan geene banden, welke het eigenbelang in bedwang houden, of de grenzen aangeven, waar tusschen het zich bewegen kan.

Hier moet de zeemagt de regten der handelaren doen gelden, hen tegen bedriegerij of knevelarij van den kant der koopers beschermen en daarentegen zorg dragen, dat de handelaars eenen eerlijken handel drijven. De zeemagt moet zorgen, dat de handels-invloed van andere natiën den onzen niet schaden kan.

De zijdelingsche bescherming aan den handel gegeven, moet zich zoo lang en zoo ver mogelijk uitstrekken. Het te baat nemen der wapenen is zeker het laatste middel waarvan men gebruik moet maken. Gewoonlijk toch vernietigt of benadeelt men hierdoor den handel, en het belang springt dus in het oog, om den vreemden zoodanig ontzag in te boezemen, dat zij zich onthouden ongeregtigheden te plegen. Dit ontzag nu zal daar zijn, als die volken weten, dat de kastijding het misdrijf op de hielen volgt, en het Gouvernement middel heeft, elken hoon, haren onderdaan gedaan, elke schending der goede trouw, onmiddellijk te wreken.

Eene actieve goede zeemagt kan alleen dat ontzag inboezemen, en kunnen kleine vaartuigen zich op al die plaatsen vertoonen, waar onze handel bescherming noodig zoude kunnen hebben, zorg dragende van tijd tot tijd een goed fregat langs die plaatsen te zenden, om den indruk te verwekken, dat de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

kleine vaartuigen slechts wachtposten zijn, die door goede fregatten geruggesteund worden. Die verzekering moet ook op de gedragslijn van de kommandanten der kleine vaartuigen van invloed zijn en moeten zij steeds handelen, niet als de schroomvallige bevelhebber van een geïsoleerd klein vaartuig, maar als bevelhebber van de vloot, welke dat vaartuig zoude kunnen ondersteunen, dat is van de actieve wel-gewapende en ingerigte Hollandsche zeemagt.

Tot dat einde zouden wel bezeilde en met bom-kanon gewapende schoeners langs de kusten van Afrika en Amerika moeten gestationneerd worden, en deze kusten actief bekruisen, om herhaaldelijk bezocht te worden door fregatten. Deze schoeners slaan zoowel onzen als den vreemden handel gade, waarvan zij verslag doen.

Nog meer zijdelingsche bescherming moet de zeemagt aan den handel van den Indischen Archipel geven, door het handhaven van de rust op die eilanden.

Veelal zien de eilanders in de O. I., dáár waar wij geene vaste sterkten hebben, dan alleen een oorlogsschip, wanneer het de straffende hand moet zijn, waaruit wel vrees geboren wordt, doch welke alle genegenheid tot handelen verbant, en geen vertrouwen inboezemt, waaruit handel geboren wordt. Wierd de straf steeds enkel op den onruststoker toegepast, dan kon de vrees eene heilzame werking hebben, zoowel op de bevolking, welke die ondergaat, als op die, welke daardoor teruggehouden worden strafwaardig te zijn, op allen den indruk eener regtvaardige bestraffing geven. Doch deze straf werd wel eens toegepast op vorsten, welke gemeene zaak met roovers maakten en daarom oogenschijnlijk die verdienden.

De meeste eilanders toch, die door het gebulder van het Europeesch geschut en door de wreedheid der Europeanen vreesachtig in de binnenlanden teruggetrokken en in den natuurslaap teruggekeerd waren, hebben zich langzamerhand, door

PERPUSTAKAAN NASIONAL

de langdurige rust aangespoord, naar de kusten begeven en zijn door den handel op nieuw ontwaakt.

Zij die reeds vroeger vermetel genoeg waren zich ter zee onder de Europeanen te wagen, deden dit, in navolging der vroegere Europesche handelaars, gewapend en handelden in navolging hunner leermeesters, die thans zoover in beschaving gevorderd zijn, dat zij eenen dergelijken handel, zeeroof noemen, welken zij even hard te keer gaan als hunne voorzaten den handel in de 16de en 17de eeuw, door deze eilanders onderling gedreven, vernietigden, en alzoo met de daad als zeeroovers optraden.

Wij zullen aantoonen hoe gebrekkig de zeeroof te keer gegaan wordt. De eilanders willen echter handelen en ofschoon zij onder onze bescherming staan, worden zij niet goed beschermd; zij zijn ook niet in staat, zich met de wapenen tegen zeeroof te beschermen, willen zij zelf niet als zeeroovers aangezien worden; geen wonder dus, dat zij, even als wij zulks vroeger met de Barbarijsche Staten deden, met de roovers overeenkomsten sluiten, als het eenige middel, om hunne woede te ontduiken, terwijl het zeldzame verkeer met ons hun gegronde hoop doet voeden, dat het Gouvernement hiervan onkundig zal blijven.

Door hen slechts te bestraffen, wanneer de gesloten traktaten geschonden werden, zonder zelf die traktaten na te leven, en ons niet verder om hen te bekommeren, wordt de souvereiniteit een ondragelijk juk, terwijl zij een gewenschte zegen zoude kunnen zijn.

Door een meer dagelijksch verkeer, leeren wij hunne geaardheid en gezindheid beter kennen, raken met hunne onmiddellijke belangen gemeenzaam en zijn zeker beter in staat hunne en onze belangen te behartigen. Wij mogen hun bescherming toezeggen, doch het vertrouwen op deze bescherming heeft alleen invloed; dit toch geeft goede bondgenooten, goede onderdanen en maakt het regeren makkelijk. Meer kon er in den

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Archipel gedaan worden, om dit vertrouwen op te wekken, en hiertoe is alleen eene actieve zeemagt in staat, welke ontzag inboezemt; steeds gereed om een bondgenoot met al het overwigt van dit ontzag ter hulp te snellen en den kwaadwilligen te straffen: zoo leert men wat men te vreezen heeft, waarop men vertrouwen mag; maar dan ook zal men zich als van zelve onder ons bestuur scharen, men zal steun in ons zoeken, en den handel, welken men niet dwingen kan, zal zich dan bij voorkeur tot ons wenden.

Men mag aanvoeren, dat het mengen in de staatkunde dezer vorsten, moeijelijke verwikkelingen ten gevolge kan hebben en Britsch-Indië tot voorbeeld aanhalen, waarvan de grenzen even vloeijend zijn als het Engelsch handelskapitaal. Doch Britsch-Indië ligt op het vaste land. Wij hebben slechts eilanden die hunne natuurlijke grenzen hebben, en daardoor het gemak aanbieden, om volgens eene wijze staatkunde te overheerschen of het niet te doen naar goedvinden; terwijl eene onzijdige staatkunde die eilanders op middelen bedacht doet zijn, om zich zelve te beschermen, of, wat nog erger voor ons zoude wezen, bescherming bij anderen te zoeken.

Onze belangen moeten ineensmelten en van alle Europesche natiën moeten wij hun het verdraagzaamste en eerlijkste voorkomen, de eenige eigenschappen die hen zullen stemmen om eerbied voor ons te hebben, zoo als de goede fregatten en vele kleine stoomschepen, welke voor hunne belangen werkzaam zijn, hun ontzag zullen inboezemen.

Fregatten met toegevoegde stoomkracht moeten zich langs alle stranden vertoonen, alle voorname inlandsche handelsplaatsen bezoeken en zorgen dat nergens eenige onrust tot rijpheid kan komen. Door het ondersteunen van den eenen, het straffen van den anderen, alle handelingen op goede trouw steunende, zal dit vertrouwen op bescherming ontstaan, dat zeker den inlander geneigd zal maken meerder verkeer met

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Hollanders te zoeken, terwijl wij nu op vele plaatsen geheel vreemd zijn, en de gedachte aan de O. I. Compagnie en hare vlag, hun tegenwoordig nog, op afgelegene plaatsen, met angst en schrik vervult en niet dan schadelijk aan den handel kan zijn.

Dit brengt ons tot de regtstreeksche bescherming, door de zeemagt te verleenen, en wel hoofdzakelijk het te keer gaan van zeerooverij in den Indischen Archipel.

Voor den Inlander in dien Archipel is handel-drijven en rooven zoo naauw aan elkander verwant, dat het dikwerf moeijelijk is de grens af te bakenen, die den handelaar van den roover ter zee onderscheidt.

In hunne praauwen geboren, hebben zij van kinds af het handelen en rooven zich beurtelings zien afwisselen, zoodat het een, zoowel als het ander, door hen als een tak van nijverheid beschouwd wordt. Zij rooven, omdat het in hun oog de meest winstgevende handel is, waaraan de onweerstaanbare prikkel van gevaar is verbonden, vooral voor ondernemende, moedige en onverschrokken menschen, zoo als velen hunner gewis zijn.

Wel is waar heeft men praauwen, die makkelijk van de handelspraauwen te onderkennen zijn, die, wel bewapend en bemand, dan ook de eigenlijke zeeroovers zijn, welke eenen kaper-oorlog voeren even als de Barbarijsche roovers vroeger in de Middellandsche zee, doch behalve deze heeft men een zwerm van kleine roovers, langs de kusten van alle eilanden, waartegen de zeemagt vruchteloos zoude kruisen.

Haar doel moet zijn de eigenlijke zeeroovers te verslaan of te keeren, en door verbonden aan de overige praauwen de wapenen laten ontnemen op straffe van den dood, aan hen, die ze scheep heeft.

Wanneer wij onzen, zoo uitgebreiden Indischen Archipel, overzien, in welke tegengestelde moussons, afgewisseld door menigvuldige stilten, heerschen, de menigvuldige naauwe straten waardoor sterke stroomen trekken beschouwen, de

ontelbare ondiepten en reven, welke schuilhoeken voor de roovers aanbieden en ontoegankelijk voor zeilvaartuigen zijn, gadeslaan, voorts de zoo vele rivieren, als gemeenschapspijpen tot de binnenlanden der eilanden, anders moeijelijk in te dringen langs de zeldzame voetpaden, zien daarliggen, dan moet het verwondering baren, dat er geen algemeen gebruik van het stoom-vermogen en vooral van kleine, weinig diepgaande stoombooten, gemaakt wordt, welke toch alle die bestaande bezwaren, uit wind en stroom, uit de bijzondere gesteldheid des Archipels, en uit de zeerooverij geboren, ten eenemale ontgaan.

De zeerooverij vooral, is door geene zeilschepen geheel te keeren; daartoe zijn alleen actieve stoomkruisers in staat, en daar er geene diensten in den Archipel van de zeemagt kunnen gevorderd worden, welke niet beter door stoomschepen volbragt worden, zoo moet de zeemagt aldaar vooral uit stoombooten bestaan.

De handel vordert het, de belangen eischen het, de groote uitgebreidheid van den Archipel maakt het tot eene dringende verpligting.

De geschiedenis van het beteugelen der zeerooverijen, welke in de laatste tijden zoo dikwerf behandeld is, leert ten duidelijkste, hoe het geduld der beste zee-officieren herhaaldelijk is op de proef gesteld, door hen met zeilvaartuigen op roovers te laten kruisen; hoe dat het gouvernement zijn goeden wil getoond heeft en vele kosten, zoo vele jaren vruchteloos besteed heeft, om die rooverij uit te roeijen; hetgeen alleen kan toegeschreven worden aan het gebruik van daartoe ondoelmatige zeilvaartuigen. Deze hebben nooit, dan bij toeval, of wanneer de roovers verraden waren, op de bepaalde plaatsen deze kunnen vernielen; alleen stoomschepen is het in den laatsten tijd gelukt, hun eenige slagen toe te brengen, en echter zijn zij in euvelmoed toegenomen en is de verbittering tegen ons, tot haat gestegen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het groote rooversnest is de Solo-Archipel en Menandano, van waar zij vroeger, beoosten en bewesten Borneo langs, den Archipel indrongen.

Na den Engelsch-China-oorlog, hebben zij den weg benoorden om langs de westkust van Borneo minder genomen, en hebben dien, sedert de vestiging te Serawak en de actieve expeditiën, vooral van de ijzeren stoomboot *Phlegeton*, der Engelsche zeemagt, geheel verlaten.

Na de Spaansche expeditie uit Manilla tegen de Soloeilanden zullen vermoedelijk de Philippijnen meer met rust gelaten worden, en is het te vermoeden dat de geheele rooverszwerm, beoosten Borneo langs, in den Archipel zal komen en onzen inlandschen handel te gronde zal rigten, indien er niet in tijds in voorzien worde.

Wanneer geene overwigtige, staatkundige redenen ons beletten eene krachtige expeditie der zeemagt, tegen de Soloeilanden te doen, dan zoude onze geheele scheepsmagt uit Indië er aan besteed moeten worden, om dit gansche rooversnest ten onder te brengen. Te lang reeds is hiermede gedraald en de gevolgen er van zijn onberekenbaar groot geweest, zoowel wat achteruitgang van onzen inlandschen handel aangaat, als het verlies van ons staatkundig aanzien in den Archipel.

De bevolking toch heeft regt, heeft aanspraak op de bescherming, welke wij hun bij tractaten toegezegd hebben, en in dezen opzigte staat de kleinste handel-praauw in den Archipel, gelijk met het grootste koopvaardijschip van Holland.

Wanneer staatkundige redenen het ten onderbrengen der Solo-eilanden beletten, dan is de zeemagt althans verpligt de roovers buiten den Archipel te houden, eene taak, welke alleen door stoomschepen kan ten uitvoer gelegd worden, welke ten allen tijde de toenadering tot de Indische eilanden, het waakzaamst en doeltreffendst kunnen bekruisen.

Tot wering van zeeroof en verdere bescherming van den handel, zouden wij kleine, weinig diep gaande stoombooten, van beneden de 100 p. k., noodzakelijk keuren, welke tevens zouden kunnen dienen om het verband daar te stellen tusschen de vele, ver uit elkander verspreide versterkte punten.

Deze eenmaal door den handel veroverde kleine handelsmarkten zijn, na het ten gronde rigten van die, voor eeuwen bloeijende plaatsen, in ons bezit gebleven en worden door de landmagt bewaard. Van handels-plaatsen, wat zij vroeger waren, zijn zij veelal afgedaald tot eenvoudige wachtposten, waar de agenten van het bestuur, onder den naam van Residenten, hunnen zijdelingschen, morelen invloed uitoefenen, om de rust binnen 's lands, tusschen de inlandsche regeringen te bewaren. Zij zijn bij het opperbestuur der Koloniën verantwoordelijk voor alle onlusten, welke binnen hun gebied ontstaan, zonder dat zij over de militaire magt mogen beschikken, welke op de posten aanwezig is, welke uitsluitend dient tot verzekering van den post.

De zeemagt is dan ook de steun, waarop die Residenten hunnen morelen invloed vestigen, en naauwelijks ontstaat er eenige spanning, of dadelijk roepen zij de zeemagt te hulp, om het moreel ontzag te schragen.

Deze moet dus elk oogenblik op alle plaatsen aanwezig en in staat zijn, dat ontzag, elken stond, krachtdadig in te boezemen.

Ook hiertoe zijn uitsluitend stoomschepen geschikt, welke, in denzelfden tijd waarin zeilschepen een langdurigen togt tegen de moussons moeten maken, honderde plaatsen kunnen bezoeken en zoo noodig zich spoedig vereenigen, om gezamentlijk een plotselingen indruk voort te brengen, of wel, wanneer er eenige vijandelijkheden zouden willen uitbreken, met eene genoegzame hoeveelheid troepen van Java opdagen, om de vijandelijkheden, in de geboorte, te onderdrukken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De vlugheid hunner bewegingen maakt, dat wij, met weinig kracht, overal sterk kunnen zijn.

Wij onthouden ons, voorbeelden aan te halen, hoe rampspoedig het voor onze belangen in den Archipel geweest is, aldaar eene geringe en minder doelmatige zeemagt te hebben. De stof daartoe is zoo ruimschoots voorhanden, dat wij het beneden ons rekenen er een gevallen bestuur mede te bezwaren.

Door eene krachtige, actieve zeemagt zal de morele invloed der Residenten vergroot worden, en zal het hun makkelijker vallen om de inwendige rust der eilanden te bewaren, en daardoor zal eene krachtige bescherming aan den ontwikkelenden handel gegeven worden.

Groote stoomschepen, om artillerie en troepen spoedig over te voeren, zullen, gecombineerd met de kleine stoombooten, en zoo noodig met de fregatten, alle onlusten in de kiem dooden, en het doen van groote kostbare expeditiën voorkomen.

Beschouwden wij fregatten, groote stoomschepen en kleine stoombooten in den Archipel noodzakelijk, tot bescherming van den handel, zoo kunnen deze tevens de grootste diensten doen tot ontwikkeling van den handel, welke ook een voorname werkkring der zeemagt moet zijn.

2°. ONTWIKKELING.

Wanneer men de handels-geschiedenis van den Indischen Archipel bestudeerd heeft, en dan eenen blik werpt op den kwijnenden toestand der eenmaal zoo levendige en bloeijende eilanden, dan vraagt men zich onwillekeurig af: „is dit de invloed van beschaafde op min beschaafde volkeren?" En kan men geen ander antwoord vinden, dan dat men in vroegere eeuwen rooven, handelen noemde.

De Chinezen toch hadden met hunne lijnwaden den handel met den Archipel geopend, waarvan Java de markt was, terwijl de Makassaren de opkoopers van de Molukken waren.

De Hindoes kwamen later met de lijnwaden van de vaste kust van Indië, verbraken daardoor den binnenlandschen handelsweg van China met Perzië en Hindostan en waren mogelijk wel de oorzaak der verovering van China door de Tartaren.

Op Java domineerde de Chinesche invloed, dien de Hindoes trachtten te keeren, waardoor deze de Makassaren en Sumatranen er toe aanzetteden, om Singapore te stichten.

De Indische lijnwaden en stoffen verdrongen de Chinesche lijnwaden, en noodzaakten deze de regtstreeksche vaart met de Molukken op Ternate te openen.

Singapore om de West en Ternate om de Oost, waren de groote handels-markten geworden, en Java had, omdat het vruchtbaar was, handel behouden, doch de markt verloren.

Het naijverig Java trekt het zwaard en verwoest Singapore, doch Malakka verrijst even snel en blijft de voorname handelsmarkt behouden.

De Arabieren, na zich door Mahomedaanschen invloed de nijverheid in Indië verzekerd te hebben, dringen de Hindoes uit Malakka en vestigen hunnen Mahomedaanschen zetel. De Hindoes brengen hunne markt naar Java. De Mahomedanen verzekeren zich de Indische lijnwaden, en verdringen de Hindoes daardoor ook van Java, en, waren de Europeanen niet gekomen, hadden zij ook de Chinezen, Hindoes en Maleijers uit de Molukken gedreven.

Wie de Indische lijnwaden en stoffen bezat, was meester in den Archipel.

De Portugezen komen met geweld, als roovers, in Indië, ontwringen de Arabieren en Hindoesche handelaren

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hunne lijnwaden en worden meester in den Archipel, hun worden die lijnwaden door de Hollanders ontnomen en deze waren roovers op hunne beurt, en toen deze hunne lijnwaden verloren, waren zij sterk genoeg gevestigd om de eilanden te behouden, doch moesten dan ook den vreemden handel weren, dien zij zelf niet meer in staat waren te drijven.

Hadden de Chinezen, Hindoes en Arabieren den handel in den Archipel ontwikkeld, en welvaren en rijkdommen over de eilanden verspreid, de Portugezen stuitten die handelsontwikkeling, en de Hollanders verbrijzelden beide. Afkeerig van moord en geweld, dat te krachtig was om er zich tegen te verzetten, trokken de Inlanders in het hart hunner eilanden terug, en bleven op hetzelfde standpunt van ontwikkeling, waarop de Arabieren, Hindoes en Chinezen hen gebragt hadden.

Europesche oorlogen deden hen van meester verwisselen, maar voor hen was het onverschillig, welken blanken meester zij hadden. Van allen bleven zij even afkeerig.

Zoo was de toestand van den Archipel, toen wij, na den algemeenen vrede, er weder bezit van namen. Overal afkeer of vrees, nergens vertrouwen. Nadat door de zeemagt en het leger de vreemde handels-invloed wederom geweerd was en wij in het rustig bezit van den Archipel waren, nadat er eenig vertrouwen ontstaan was, kwam men uit de schuilhoeken te voorschijn en begon het handelsleven op nieuw, even als zulks vóór eeuwen had plaats gehad.

De Chinezen openden wederom den handel met hunne lijnwaden.

Engeland had in Indië de nijverheid te gronde geholpen en had zijne lijnwaden in plaats van de Indische gesteld.

Holland had, met België vereenigd, zijne eigene lijnwaden overgebragt, die als handenwerk een verzekerd debiet vonden. Java was wederom de aloude markt. Doch even als men vroe-

ger de Hindoesche ijnwaden had willen weren, om de Chinesche te beschermen, en daaraan Singapore zijn eerste ontstaan te danken had, zoo was Singapore aan de bescherming onzer lijnwaden tegen de vreemde, nogmaals het ontstaan verschuldigd. Door de afscheiding van België verloren wij onze lijnwaden, trachtten die fabriekmatig in Holland te maken, doch bleven bij de Engelsche ten achtere.

Zonder lijnwaden, die den wedijver kunnen doorstaan, roepen wij nu in Makassar het oude Ternate in het leven en herstellen de markt der oude sluikhandelaren. Voor wie? Voor hen die den lijnwaad-handel in handen hebben, dat is thans voor Engeland.

Maar niet lang zal het tijdsverloop zijn, nu Amerika zich in Kalifornië vestigt, of men zal zich daar meer en meer op de nijverheid toeleggen, en zij die katoen en zijden onder de hand hebben, en stoffen met der tijd kunnen vervaardigen, zullen door de Stille Zuidzee de Amerikaansche lijnwaden en stoffen in dien Archipel brengen, en door het openen van dezen nieuwen handelsweg op onze vrijhavens nogmaals een nieuwen schok aan de geschiedenis der volkeren geven.

Die weg der producten van den Archipel is toch nooit verlegd, zonder verschrikkelijke scheuringen onder de door dien weg doorloopende volken.

Sla de geschiedenis op, en zie de oorlogen na in het hart van Azia, toen de Chinesche handelsweg naar Hindostan verlegd werd; — toen deze door de Arabieren nog westelijker overgebragt werd door de Roode zee; — later nog westelijker door de Europeanen, rond de Kaap de Goede Hoop; — en men zal kunnen nagaan welke gebeurtenissen er zullen plaats hebben, wanneer deze handelsweg weder Oostwaarts van Kalifornië naar den Archipel door de Amerikanen verlegd zoude worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Laat ons uit de geschiedenis ervaring trekken, en de lijnwaden voor goed in den Archipel zelven plaatsen.

Die behoefte is door de eilanders zelve gevoeld; zij hebben hetgeen de volken van Indië hun leerde onthouden en handelen reeds met weinige eigen lijnwaden.

Is het fabriekmatig werk meer gewild, wel nu de grondstoffen zijn in den Archipel aanwezig of kunnen makkelijk aangekweekt worden.

Soerabaija is industrieel en wel beschermd tegen vijandelijken aanval; brengen wij daar onze manufactuur-fabrieken over, die daar zeker met de Engelschen en waarschijnlijk later met de Amerikaansche zullen kunnen wedijveren. Daardoor zullen wij ons de producten van den Archipel blijvend verzekeren en den ouden handelsweg behouden, wanneer de Hollandsche industrie later zal blijven voorzien in de behoeften der dan meer ontwikkelde eilanders, en al is het geen Hollandsche industrie, dan toch verzekeren de Indische producten met eenen vrijen handel in Holland ons de industrie van Europa.

Laat de zeemagt intusschen waken voor de belangen der Inlanders, hen tegen zeeroof beschermen, en meer en meer vertrouwen op ons leeren stellen. Hunne belangen zijn de onze, vruchteloos zoeke men die tegen elkander aan te doen botsen.

De vele stoombooten, welke tegen roovers den Archipel bekruisen, kunnen alle plaatsen bezoeken. Door een meer gemeenzamen omgang met kundige, regtschapen, belangelooze Hollanders, leeren zij onze goede bedoelingen inzien, onze milde beginselen waarderen, en wanneer zij, door deze aangemoedigd, door landbouw of andere voortbrengselen voor den handel door den Indischen lijnwaadhandel bevoordeeld worden, zal dit de band zijn die de Inlanders aan ons hecht.

Welken invloed een enkel kundig Europeaan op de Inlanders kan uitoefenen, kunnen wij op Borneo leeren, en het

ware te wenschen dat ons bestuur kundige, belangelooze Hollanders aan de inlandsche vorsten konde toevoegen, die hun den weg wezen tot ontwikkeling en veredeling der volkeren; voorzeker een kundig mensch en tevens wezenlijk Christen zou den heilrijksten invloed hebben, iemand, die zonder eigenbelang, het verhevene zijner roeping gevoelt, om eene kindsche maatschappij te ontwikkelen, en haar te bewaren voor de dwalingen welke in de onze ingeslopen zijn.

Schoeners op meer bepaalde plaatsen gestationneerd, zouden den invloed meer blijvend kunnen vestigen, en door hun daarzijn de zucht tot roof bedwingen, die tot handelen doen ontstaan. Den kleinen handel in den Archipel moet door de inlanders zelve met hunne praauwen gedreven worden, en de Hollandsche schepen komen aan de groote markten of stapelplaatsen handelen.

De zeevaart moet dus door goede kaarten en aanwijzingen zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt worden, en moeten 2 of 3 schoeners steeds belast zijn met het vervaardigen van de naauwkeurigste kaarten van den Archipel.

Men mag met de ontwikkeling, welke wij den inlandschen handel wenschten te geven, China noch Nieuw Holland uit het oog verliezen, en moeten schoeners naar alle havens gezonden worden, om zoowel onzen als den vreemden handel gade te slaan, telkens een fregat diezelfde plaatsen bezoeken en omstandig verslag over den handel geven.

Onbekend met onze West-Indiën, laten wij aan anderen de toepassing onzer denkbeelden over, tot bescherming en ontwikkeling van den handel.

Hebben wij gesproken over de handels-ontwikkeling in den Archipel, door de lijnwaden in den Archipel te vervaardigen, en aangetoond van hoeveel gewigt de morele invloed der zeemagt hiertoe zoude kunnen zijn, zoo hebben wij daarbij Java

PERPUSTAKAAN NASIONAL

een oogenblik uit het oog verloren, en alleen als de plaats aangewezen, om de manufactuur-fabrieken op te rigten. Over de belangen van handel en zeemagt sprekende, moeten wij nog eens eenen terugblik op Java werpen, om daardoor het verband tusschen den Archipel en het Moederland daar te stellen.

Nadat wij in 1816 weder in het bezit van Java en den Archipel geraakt waren, had het bestuur zich ten doel gesteld, de ontwikkeling van den ganschen Archipel te bevorderen. Het meer vruchtbare Java, waar ons bestuur gevestigd was, kon de meeste voortbrengselen in den handel brengen, doch daar onze industrie en geringe zeevaart niet met die van vreemden konden wedijveren, zoo hadden vreemden de voordeelen van de ontwikkeling en Holland slechts de nadeelen. Dit gaf aanleiding om de markt der koloniale producten naar Holland over te brengen, en door het oprigten eener handel-maatschappij de zeevaart in Holland daardoor aan te moedigen.

De schoone koopvaardijvloot, welke wij hebben, had haar bestaan er aan te danken, en ofschoon die vloot groote sommen aan de natie kostte, zoo kan haar aanwezen eene toekomstige bron van welvaart zijn, welke niet te duur gekocht is.

Toen het stichten van Singapore de handelsmarkt weder van Java nam, moest het vruchtbare Java, even als in vroegere eeuwen, den handel drijven met de rijke voortbrengselen van den grond en natuurlijk wel bragt dit den helderzienden Staatsman VAN DEN BOSCH op het denkbeeld, van de vruchtbaarheid van den grond en de voor eeuwen bestaande gewoonten van het Javaansche volk gebruik te maken, om den landbouw uit te breiden, en meer producten voor de Europesche markt te laten aanplanten.

Dit overtrof de verwachting, en van dit oogenblik werden de handelsbelangen van den Archipel uit het oog verloren, om uitsluitend de aandacht op Java te vestigen, om later diezelfde

PERPUSTAKAAN NASIONAL

proeven, onder minder gunstige omstandigheden, ook op Sumatra te nemen.

De handelmaatschappij werd in Indië, in plaats van de handels-ontwikkeling in den Archipel te bevorderen, wat het zonder winstgevende lijnwaden niet konde en vruchteloos trachtte te doen, de verzamelaar der koloniale producten en verzond die op de kostbaarste wijze naar Holland. Zonder dus nog te gewagen van de kostbare wijze, die te lang volgehouden werd, om de culturen in Indië uit te breiden, kwamen de producten al zeer bezwaard in Holland, en hadden daar moeite met vreemde gelijke producten te wedijveren, en de groote winsten, welke men zich van de koloniale producten voorstelde, bleven weg.

Laat ons thans gebruik maken van de groote bronnen van rijkdom, welke wij bezitten, zonder die te verkwisten.

Nu wij zelve geroepen zijn over onze belangen te denken, nu wij gezien hebben, dat het bestuur, hoe goed de bedoelingen ook zijn mogen, een slecht handelaar is, dat wij niet blijvend kunnen lijden onder de min gunstige handelingen van een vroeger bestuur, dat de natie reeds zwaar genoeg belast is, dat het tegenwoordig bestuur naar vereenvoudiging streeft, zouden wij nu ook niet een contract kunnen verbreken, dat heilloos voor de algemeene volksvlijt en volkswelvaart is, en zoude men dan ook niet denken, dat de handelmaatschappij haren werkkring niet buiten Holland moest uitstrekken. Dan zouden de schepen vracht op Java zoeken, waar zij aan dezelfde regels onderworpen aan de minst biedende Hollandsche schepen gegeven zouden worden, welke vracht nimmer veel boven de vreemde vracht zou mogen zijn.

Het gouvernement verzamelt dan zelf de producten en scheept die op Java af.

In Holland zouden dan eerst de producten aan de maatschappij komen of wie ook door het Gouvernement met den verkoop wierd belast.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Wat er ook gebeure moge, laat ons nimmer het beginsel laten varen, om de producten altijd en alleen in Holland te brengen. Dit is de eenige bron van welvaren waarop Holland blijvend aanspraak kan en moet maken.

Deze producten moeten de handelsmarkt van Europa, in plaats dat die thans in Engeland is, duurzaam aan Holland verzekeren, en kunnen wij daardoor met een vrijer handelstelsel, nog eenmaal de schoone dagen van ons vroeger zoo bloeijend Gemeenebest terugzien.

Door de manufacturen in den Archipel te vervaardigen, verzekeren wij ons de voortbrengselen der eilanden, door deze den China-handel en in Europa de industrie, welke een zeker debiet vinden, naar mate de ontwikkeling in den Archipel door den handel zal toenemen.

De slag, welke hierdoor den Engelschen handel zoude toegebragt worden, is ontzaggelijk groot, en zoude onze zeemagt niet sterk genoeg kunnen zijn, indien de goedkooper Indische producten ons den steun der binnenlanden van Europa niet verzekerden, en wie weet of de uitvinding van het bom-kanon geen gezegenden invloed uitoefenen zal op ons toekomstig lot.

Wij hebben deze denkbeelden ter neder gesteld om meer de overtuiging te geven der noodzakelijkheid eener goede zeemagt voor:

3°. DE VERDEDIGING.

Heeft het ons mogen gelukken onze denkbeelden over bescherming en ontwikkeling van den handel duidelijk voor te stellen, en daardoor te doen gevoelen welke groote bronnen van welvaart er voor Holland zijn, dan zal iedereen ook doordrongen wezen van de noodzakelijkheid van het ontwikkelen onzer zeemagt, om dat welvaren te verdedigen. Men zal onze bezittingen dan niet meer beschouwen als paarlen van de Kroon, maar

PERPUSTAKAAN NASIONAL

als de bronnen van ons volks-geluk, waarin, wij zijn er van overtuigd, de Kroon hare schoonste paarlen vinden zal.

De ontwikkeling van den Indischen Archipel door ons handelsverkeer, zal de grondslag zijn waarop ons toekomstig geluk gevestigd is. Het verdedigen van die onschatbare eilanden tegen vreemd geweld, die deze rustige ontwikkeling zoude willen verstoren of verbreken, moet het doel der zeemagt zijn.

Men vraagt thans welk deel dan wel bij de verdediging van den Archipel voor de zeemagt is weggelegd? En krijgt verwonderd ten antwoord: „De zee behoort aan hem die er den „schepter zwaait; en onze zeemagt moet als een auxiliair „beschouwd worden, waarop men in tijd van oorlog niet rekenen „mag noch kan."

Wij hebben zoovele dwalingen van het vroeger koloniaal bestuur over het hoofd gezien, dat wij er niet bij zullen blijven stilstaan, en liever de oorzaken nagaan welke tot het thans bestaande verdedigingsstelsel aanleiding konden geven.

Singapore was verrezen en trok reeds vóór 1830 den handel van Java. De Belgische lijnwaden konden dien er niet houden, en toen wij na 1830 alle hoop op Europeschen lijnwaadhandel in den Archipel hadden moeten vaarwel zeggen, waren de culturen op Java ingevoerd.

De overige eilanden werden behouden als eene soort van voorraad van grond, om, bij betere omstandigheden, het Javaansch cultuur-systema even eens in te voeren, waartoe op verschillende plaatsen meer of min kostbare pogingen werden aangewend, doch meer eigenlijk om deze eilanden op den minst kostbaren voet te bewaren en ze voor den vreemden handel te sluiten of deze zoo veel mogelijk te bemoeijelijken.

Op Java, waar men met kracht het cultuur-stelsel konde doorzetten, ten eerste omdat wij geheel meester van het

PERPUSTAKAAN NASIONAL

eiland waren; maar, ten andere, voornamelijk omdat dit stelsel in de gewoonte der Javanen lag, die eeuwen vroeger reeds hetzelfde, maar in andere producten, voor de Chinesche markt gedaan hadden.

Het behoud van Java was eene levens-quaestie voor de Kroon geworden, welke op den rijken toekomstigen oogst van Java, de staatkunde van Holland vestigde en het daarmede, met de beste bedoelingen, op den weg des verderfs bragt. Dien rijken oogst te verzekeren, was de oorzaak van de verdediging van Java.

In een tijdperk ontworpen, dat Engeland embargo op onze schepen legde en met Frankrijk onze havens blokkeerde, waarin onze zeemagt even kwijnde als onze handel, werd er niet aan de verdediging der overige eilanden van dezen Archipel gedacht, die men ons door traktaten genoegzaam verzekerd waande; geen wonder dan ook, dat er besloten werd, de eilanden onverdedigd te laten en Java alleen landelijk te verdedigen.

Daar er tusschen het bestuur van den Minister VAN DEN BOSCH en den Gouverneur-Generaal ROCHUSSEN geene nieuwe denkbeelden, in het belang van den Archipel, gevormd zijn, en deze dus is onderworpen gebleven aan de heldere zienswijze van den Graaf VAN DEN BOSCH, zoo als die, in het moeijelijk tijdsgewricht van zijn bestuur, de zaken van den Archipel konde inzien, (en welke zienswijze zeker door hem naar omstandigheden gewijzigd ware geworden, had zijn heldere blik kunnen blijven zien), zoo bleef het belang van den Archipel op den achtergrond.

De geringe zeemagt in die Indische wateren aanwezig, was er zeker het eerste gevolg van, en alle moeijelijkheden welke in de laatste jaren aldaar ons bestaan bedreigd hebben, zijn nergens anders aan toe te schrijven, dan aan het te keer gaan van handels-ontwikkeling en te geringe zeemagt om

dit te kunnen keeren. Zoo werden onze belangen en die van den Archipel verwaarloosd; en, met het doel om den vreemden handel te weren, eindigde men met hem in de hand te werken.

Java werd verdedigd, men had daarmede een dubbel doel op het oog: 1°. verdediging van het eiland tegen vreemde aanvallers; 2°. verdediging en verzekering van den oogst.

De oogst bleef toch steeds afhankelijk van den morelen indruk dien wij op de Javaansche bevolking zouden blijven maken. Men begreep zeer goed dat het cultuur-stelsel, hoe schoon ook voor de belangen van Holland, hoe deugdzaam ook voor de langzame ontwikkeling van den Javaan, op valsche grondslagen steunde, welke, hoe meer die ontwikkeling toenam, moeijelijker te handhaven zou zijn. Daar van daan dat men die ontwikkeling zoo min mogelijk in de hand werkte en vestingen en forten bouwde, om den ontwakenden geest van het eigenbelang te onderdrukken.

De Javaan wordt dus verpligt voor ons te cultiveren en het leger met zijne sterkten zijn daàr om er hem toe te dwingen, wanneer zulks noodig mogt worden.

Was die landbouw en die ontwikkeling uit den handel voortgesproten, dan waren dien kostbare werken onnoodig geweest en hadden geenen blijvenden druk op de prijzen der producten van Java gelegd.

Wat zoude nu het gevolg kunnen zijn van het voortleven in dezelfde handels-stagnatie van onzen kant in den Archipel? Immers dat de Engelsche lijnwaden in onze vrijhavens de producten van den Archipel aan Engeland verzekeren, dat de eilanders daartoe door Engelsche handelaars aangespoord, door Chinesche verhuizers geholpen, daàr waar het mogelijk is, ook producten voor de Europesche markt aankweeken, die veel goedkooper kunnen geleverd worden dan de zoo zwaar verdedigde Javaansche producten, welke bovendien op eene kostbare manier naar Holland

PERPUSTAKAAN NASIONAL

gebragt worden, terwijl de goedkooper vreemde vracht, omdat zij vrij is, al waren de producten in den Archipel even duur, zeker de Europesche markt goedkooper zouden kunnen voorzien dan wij, van het goed verdedigde Java door de prachtige Handel-maatschappij.

Wanneer wij dus zelf de handels-ontwikkeling van den Archipel niet opnemen door de manufacturen in den Archipel te produceren, even als wij het de producten doen, dan zullen de Engelschen door onze vrijhavens de producten van den Archipel in Engeland aan de markt brengen, voor zoo ver zij zich er den China-handel niet mede verzekeren; zij kunnen de producten, welke wij zoo kostbaar op Java voortbrengen, goedkooper met der tijd van de eilanden verkrijgen en Holland zal, zelf met producten niet meer kunnende wedijveren, te grond gaan onder de rampen, welke een koloniaal bestuur het berokkende dat niet op handels-ontwikkeling gegrond was.

Het doel om zich de voordeelen van den oogst van Java door verdediging te verzekeren is dus zeer onzeker. Niet minder is het de verdediging van een eiland tegen vreemden aanval zonder zeemagt.

Wat toch moest er van het goed verdedigde Java worden, wanneer het streng geblokkeerd wordt, door eenen vijand, die zich zeer makkelijk in het bezit der buitenposten kan stellen en hem daardoor al dadelijk de specerijen en het Banka-tin in handen valt, waarop het tegenwoordig Indisch finantiestelsel steunt.

De inkomsten van Java verminderen dan door stilstand van handel: de vischvangst wordt belet, de opium wordt niet meer aangevoerd, en er is geen kapitaal voorhanden om in de vermeerderde uitgaven te voorzien. De landbouw voor de Europesche markt staat stil uit gebrek aan geld om die te voeden. Het welvaren van hoofden en mindere Javanen houdt op. Gedwongen wapening en gedwongen arbeid om Java in staat van tegenweer te stellen; dit alles zonder dat

PERPUSTAKAAN NASIONAL

er nog een vijandelijk schot gevallen is. Wanneer de vijand dan het geld, wat hem anders eene expeditie zoude kosten, besteedt om zijnen invloed te vestigen in het dan onrustige en ontevreden Java, is het lot dat ons te wachten zoude staan makkelijk na te gaan. Wanneer de Javanen bovendien de andere eilanden zien verlevendigen en opkomen onder het rustige handels-verkeer met Engeland; zoude men dan niet denken, dat de Javanen ook die voordeelen zouden wenschen te bezitten en genoeg énergie zouden krijgen om ons te verdrijven?

Laat ons geen hersenschimmen maken van onze milde beginselen wat deze inderdaad niet zijn, en nimmer kunnen wezen zoo lang wij niet in staat zijn, door in den Archipel vervaardigde manufacturen, zelf den handel in handen te krijgen; maar dan ook, kunnen wij den handel vrij laten. Zonder handel zouden onze verrigtingen *op den duur* niet anders dan noodlottig voor ons en den Archipel kunnen zijn, en zouden wij dan zeker, wilden wij de oude voordeelen voor Holland behouden, wreed genoeg moeten wezen om de handels-ontwikkeling tegen te gaan, door eene krachtige zeemagt in den Archipel te houden, die, strijdig met hare roeping, afstand doende van hare edele beginselen, de voetsporen der vaderen volgde en de beul en geessel der Indische volkeren wierd. Wie schrikt niet bij de gedachte aan zoo veel wreedheid, en toch gelooven wij, dat men, door een in den grond verkeerd beginsel aan te kleven, er toe zoude hebben moeten besluiten; men wilde echter den schijn van wreedheid vermijden, en het verminkte beginsel, door het bestuur van koloniën aangenomen, van den vreemden handel binnen billijke grenzen te beperken, werkte dien in de hand; terwijl wij de kosten droegen, en Engeland de voordeelen trok.

De Gouverneur-Generaal Rochussen heeft het oog op den Archipel geworpen en gevoelt dat de koloniën tot ontwikkeling van den handel moeten dienen. Het bestuur opent

PERPUSTAKAAN NASIONAL

door de vrijhavens den weg welken de natie had moeten aangeven. Zelf had zij eenen uitweg voor hare industrie en ondernemingsgeest moeten zoeken, en reeds vroeger moeten ontwaken, uit den al te goed vertrouwenden slaap.

Door de Katoen-industrie, welke in Holland niet wedijveren kan, naar Indië over te brengen, zal zich de handel ontwikkelen, uit den handel het welvaren van Holland geboren worden en een wezenlijk volksgeluk mogelijk zijn.

Door echter dien voordeeligen handel aan Engeland te ontnemen, moeten wij in den Archipel sterk zijn, om ons tegen de uitwerksels van het gekrenkt, vreemd eigenbelang te vrijwaren, en dit is de taak onzer zeemagt.

Wanneer wij het wagen sterk te willen zijn, tegenover het gevestigd denkbeeld van het alvermogen der Engelsche zeemagt, dan is het uit de overtuiging, dat de ware sterkte niet meer in de logge kracht gelegen is, maar wel in de overeenstemming der belangen, waaruit onze landspreuk: „Eendragt maakt Magt" ontstaan is.

Wanneer onze handel in den Archipel domineert, dan kunnen geene vreemden, hoe sterk ook, ons verdrijven.

Dat ons handels-belang ook dat van die Indische eilanden was, was oorzaak van onze vestiging in vroegere eeuwen, met hoeveel wangunst en naijver van vreemden men ook te kampen had.

Toen de zee-wereld-handel in Europa nog in zijne kindschheid was, toen konden de zege's van Noordzee-vlooten de handels-operatiën op Zuider-halfrond beschermen. Toen werden de rijke voortbrengselen der Indische gewesten duizende mijlen over zee gebragt, en vroeg men eerst bij de nadering van het groote, slagveld, wie de laatste overwinnaar geweest was; doch die tijden zijn diep in het verledene bedolven, en geven ons alleen de trotsche herinnering, wat eene kleine, doch wakkere, ondernemende

natie, in staat is te doen. Zouden wij dan zoo zeer ontaard zijn, dat wij, onder gunstiger omstandigheden, den moed zouden opgeven, om zelfs niet meer te kunnen gelooven, dat wij krachtig zouden kunnen zijn?

Wanneer wij toch door den handel het eigenbelang der volken van den Archipel aan ons verbinden, hebben wij 16,000,000 zielen, die belang in ons blijvend bestaan hebben. Wij zijn vaster in Indië gevestigd, dan onze voorvaderen dit waren. Wij zijn beter bekend met de hulpbronnen, welke onze zeemagt daar zouden kunnen vinden. Wij zijn in staat alle inrigtingen te maken, welke het ontwikkelen onzer strijdkrachten ter zee, dáár zouden kunnen behoeven, en boven dat alles hebben wij de verbeterde uitvinding van PAIXANS, die den strijd van den zwakke tegen de sterken mogelijk maakt. Het is de slinger van DAVID tegen GOLIATH.

Het is alleen zaak te weten, hoe die strijdkrachten het beste aan te wenden, hoe die zamen te stellen?

Wanneer de zeemagt tot de verdediging van den Archipel geroepen wordt, moet zij eene zoodanige stelling aannemen, dat deze, alleen daardoor, reeds eenen gunstigen invloed op de verdediging van het geheel uitoefent.

De posten, welke Engeland in de Indische wateren heeft, wijzen hiertoe de plaats aan.

Straat Malakka en Laboean zijn de voorraadschuren van den Engelschen handel, welke hunne zeemagt moet beschermen, alvorens zij de onze zouden willen of kunnen nemen.

Wanneer wij in de geschiedenis van den Archipel zien, hoe de zwakke verdreven vorst van Malakka zich jaren tegen de Portugesche overmagt heeft kunnen verzetten, door zich in den Archipel rond Rhiouw te nestelen, dan behoeft men niet ver te zoeken, om de gunstigste plaats te vinden, waar onze maritieme kracht te vestigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Door eene geschikte plaats tusschen deze eilanden te kiezen en die te versterken, eene plaats, welke meer dan eenen uitgang heeft, die der blokkade eene dubbele sterkte dan de onze doet geven, — zal onze zeemagt steeds klaar liggen, om de Engelsche voorraadschuren, of verzamelingspunten, aan te vallen, en houdt zij, zelfs werkeloos, eene dubbele zeemagt, die haar tegengesteld zoude kunnen worden, uit den Archipel. Het springt dus in het oog, dat de vijand, welke den Archipel zoude willen aanranden, eene veelvoudige sterkte boven de onze zoude moeten hebben.

En welk belang zoude den vijand nopen, eene zoo groote krachts-ontwikkeling tegen deze eilanden aan te wenden? Het handels-belang. Doch dit is dan voor Engeland in strijd met het belang van den Archipel; want, wanneer het gelukkig genoeg mogt zijn ons uit den Archipel te verdrijven, zoude het, in het belang der Engelsche industrie, dezelfde staatkunde volgen, welke het in Britsch-Indië aangenomen heeft, die dáár de Inlandsche industrie ten gronde hielp, in het belang van die van het Moederland. De door ons in den Archipel te plaatsen industrie, zoude dan weder moeten plaats maken voor de Engelsche, welke niet in staat zoude geweest zijn, met de door ons daargestelde, te wedijveren. De Archipel zoude dan weder, in het belang van Engeland, duurder manufacturen moeten verbruiken, waartegen zich het eigenbelang zoude aankanten, waarvan wij gebruik moeten maken om den Archipel voor onze en hunne belangen te behouden. Waar Engeland, nu door zijne zoo zeer gewilde lijnwaden, overal vriendschap en medewerking vindt, zoude het dan overal vijanden vinden, die zich aan ons zouden aansluiten, om de vernielers van vreemde industrie te keeren.

De tijden zijn zeker zeer veranderd, doch wanneer men nagaat hoe hardnekkig de Makassaren, Boeginezen en Maleijers gedurende meer dan eene eeuw tegen de ver supérieure

PERPUSTAKAAN NASIONAL

wapenen der Portugezen en Hollanders gevochten hebben, dan vraagt men zich niet ten onregte, van hoeveel nut daartoe, door het eigenbelang aangezet, de door ons gewijzigde en verbeterde inlandsche strijdkrachten, door den geheelen Archipel verspreid, zouden kunnen zijn.

Om deze krachten aan te wenden, moeten zij door den geheelen Archipel steunpunten hebben, waar zij zich vereenigen, waar zij tegen overmagt bescherming vinden. De uitwerkselen van het bom-kanon zullen hunnen moed schragen, hen ondernemender doen zijn, en de kleinachting van den dood hen onverschrokken maken. Deze strijdkrachten, wier bewegingen door onze schoeners worden aangegeven, moeten onze sterkte tegen geïsoleerde schepen en den vreemden handel zijn. Het is de inlandsche handel welke zich voor zijne belangen wapent. De zeemagt, die de leiding van den handel op zich genomen heeft, zorgt nu ook voor de wering van de buitensporigheden der gewapende handelaars, wil men later geen gevaar loopen den handel weder in zeeroof te zien ontaarden.

Van hoeveel waarde deze overal verspreide vaartuigen ook zijn kunnen voor de algemeene verdediging van den Archipel, zoo blijft nogtans de kracht dezer inlandsche sterkte geheel en al afhangen van de kracht en handelingen onzer zeemagt.

En welken invloed wij op de zeegeschiedenis ook aan het bom-kanon toekennen, zoo zal er eerst een zeeoorlog moeten hebben plaats gehad, alvorens de *prestige* van driedekkers zal geweken zijn, en zij die de *prestige* bezitten, hebben er belang bij die te behouden.

Het zal ons bij het doelmatig aanwenden van geschikte middelen niet moeijelijk zijn in tijd van oorlog den Indischen Archipel onder de door ons omschreven omstandigheden te verdedigen, maar is het zaak zelf in vrede's tijd te doen zien, dat men van plan is dien te verdedigen. Die houding alleen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zal ons sterkte in het oog van Engeland geven, en de handelaars weêrhouden geïsoleerde ondernemingen tegen de eilanden te wagen. Wanneer wij echter de handels-ontwikkeling van den Archipel aan vreemden overlaten, en dit door het maken van vrijhavens in de hand werken, laat dan de zeemagt in haren vervallen toestand, en rigt het oog op de West-Indische bezittingen, die van belang kunnen worden, wanneer zich de groote handelsweg van den Archipel over Amerika gelegd zal hebben.

Maar, zal men mogelijk zeggen, wat baat ons de goede verdediging van den Archipel, wanneer de handelsweg zelve in de handen van Engeland is, dat zoovele versterkte punten, als Mauritius, de Kaap de Goede Hoop, St. Helena, Ascension, op dien weg heeft?

Het is juist het gevoel van dien druk, 't welk de volken van Europa den dwang zal doen zien welken Engeland op hun bestaan uitoefent.

Engeland toch, dat door zijne zeevaart de meeste kustlanden van Europa eenen voornamen tak van nijverheid ontnomen heeft, wat scheepsbouw en scheepvaart betreft, Engeland toch is het dat door zijne fabrieken nog meer industriëen van het vaste land vernietigd heeft, dat, zijne staatkunde op zijne handels-belangen grondende, het lot der volken van Europa aan dat belang opoffert en voornamelijk oorzaak is, dat eindelijk de nooddruft tegen het eigenbelang opstond en, zonder te weten van waar het kwaad kwam, onwetend hoe er in te voorzien, slechts een kreet wist te uiten: „Verzeker mij den arbeid, want ik wil werken en heb honger."

De ontzettende handel en zeemagt van Engeland, welke, uit Europa gezien, doet sidderen, is even als het schouwspel, dat den reiziger onthutst en verslagen doet staan bij het zien van den stroom, dáár waar hij zich van de sneeuwtoppen in den afgrond stort, doch even als die woeste

PERPUSTAKAAN NASIONAL

stroom, na honderde mijlen doorloopen te hebben, zich dikwerf in grachten en sloten verliest, waar eene kinderhand dien kan stuiten, zoo ook is Albion, uit Indië gezien.

En zouden dan alle volken uit het hart van Europa het niet toejuichen, wanneer zij door de ontwikkeling van den Archipel, door er onze manufactuurfabrieken in te plaatsen, hunne industrie zagen verlevendigen, welke in de vermeerderende behoeften der eilanders gereede verbruikers zouden vinden?

Wanneer Holland, dat zoo voordeelig als zeeplaats gelegen is, met makkelijke gemeenschapswegen, met het hart van Europa, de vrije handels-markt was, waaruit de koloniale producten over Europa stroomden, en de Duitsche en Oostelijker industriën door dezen weg naar den Indischen Archipel vlociden; als de kustlanders van Europa hunne eigen schepen naar deze markt zonden, die door onze schepen steeds voorzien wierd van hetgeen de Indische Archipel oplevert, zoude men dan niet denken dat de belangen van Holland ook die van Europa waren, en dat wij gezamenlijk de handen zouden in elkander slaan om de *prestige* van Engelands zeemagt te doen verdwijnen, daardoor de banden van den Oceaan te verbreken en den ouden handelsweg te verzekeren en te beveiligen?

Dit is de waarde van Holland als handelsplaats van Europa, en aan welken Staat beter zulke rijke bronnen van welvaart toebetrouwd dan aan het kleine, onbeduidend Holland, dat ter naauwernood een stip op de wereldkaart uitmaakt?

Het belang van Europa vordert de onafhankelijkheid van zijne natuurlijke handels-markt, dat is van Holland, en zal dat belang krachtiger voor het behoud en het bestaan van ons land behulpzaam zijn, naar mate het zijne industrie, door onzen vrijeren handel, zal aangemoedigd zien.

Ziedaar de belangen, welke Duitschland, welke alle landen van den vasten wal van Europa aan ons verbinden, en, sterk door die vereenigde belangen, zal men aan Engeland den

PERPUSTAKAAN NASIONAL

schepter van den Oceaan ontwringen en er voor altoos den vrijheids-hoed op plaatsen.

Eene goede zeemagt in den Indischen Archipel, zal dit grootsche doel het zekerste bevorderen, omdat, moet Engeland in Europa sterk zijn, het noodwendig zwak in Indië zal wezen, en zoo in Europa door Engeland schip tegen schip zoude kunnen gesteld worden, het in Indië, bij de groote hulpbronnen, welke wij aldaar kunnen hebben, zeker 2 of 3 schepen tegen één zoude moeten stellen, waardoor zijne Europesche magt, die ook de bescherming aan den handel, over den geheelen aardbol, moet blijven geven, zeer verspreid, versnipperd of verzwakt zoude worden.

Onze zeemagt in Holland zal zich dan, met die van de andere natiën, kunnen vereenigen, want in den laatsten, maar geweldigen zee-oorlog, moet het zijn, de onafhankelijkheid van den Oceaan te bevechten.

Dit moet wezen het doel onzer staatkunde, dat in de zamenstelling onzer vloot moet terugkaatsen.

Wij onderwerpen onze denkbeelden over het doel en de strekking der zeemagt, aan de beoordeeling van kundige zee-officieren en handelaren, alvorens over te gaan tot het overwegen en bepalen der sterkte en zamenstelling, welke onze zeemagt zoude behoeven, welke inrigtingen daartoe vereischt en welke gelden daarvoor noodig geacht worden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA